

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Fővárosi Ítéltábla Dornbach és Hegyvári Ügyvédi Iroda (jogi képviselő címe) által képviselt I.rendű felperes neve (címe) I. rendű és II.rendű felperes neve (címe) II. rendű felpereseknek, a dr. Kóte Csaba ügyvéd (jogi képviselő címe) által képviselt alperes neve alperes ellen hagyaték kiadása iránt indított perében, a Fővárosi Bíróság 2006. december 5-én hozott 15.OP.20.166/2006/15. számú ítélete ellen az alperes részéről 17. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

Ítéletet:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett rendelkezését részben megváltoztatja és a kamatkövetelés tekintetében a keresetet elutasítja. Az ítélet egyéb rendelkezését helybenhagyja.

A le nem rótt 24.000 (huszonnégyezer) forint fellebbezési illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

Az örökhagyó testvére 1995. augusztus 25-én hunyt el, leszármazó és házastárs hiányában törvényes örököse testvére, az örökhagyó volt, aki a hagyaték átadása előtt, 2001. április 5-én elhunyt. A közjegyző az egyesített eljárásban az örökhagyó hagyatékát, a (.....) hrsz. alatti ingatlant, öröklésre jogosult ismert örökösök hiányában az alperesnek adta át. Az alperes az ingatlant 2004. november 3-án árverésen 3.110.000 forint vételáron értékesítette.

A felperesek módosított keresetükben elsődlegesen jogalap nélküli gazdagodás, másodlagosan törvényes öröklés jogcímén személyenként 1.550.000 forint, annak 2004. november 16. napjától járó kamata, továbbá az ügyvédi munkadíjból és 18.000 forint készkiadásból álló perköltség megfizetésére kérték az alperest kötelezni. Tényállításuk szerint az örökhagyó apai ágú nagyszüleinek leszármazói, ezáltal törvényes örökösei, mert az őket megelőző felmenők nevezett örökhagyó előtt elhunytak. Az örökhagyó haláláról csak később szereztek tudomást, ezért a 2005. november 22-én kézbesített levélben szólították fel az alperest a hagyaték kiadására, ami eredménytelen maradt.

Az alperes vitatta a kereset elsődleges jogcímét, a másodlagos jogcímet ugyan elismerte, de kérte annak bizonyítását is, hogy a másik nagyszülői parentélában nincs más örökös. Vitatta továbbá a kamatkövetelés kezdő időpontját és perköltség fizetési kötelezettségét. Hagyatéki hitelezői igény jogcímén 166.703 forint összeg erejéig beszámítási kifogással élt.

A felperesek az alperes beszámítási kifogását elismerték.

Az elsőfokú bíróság - a 19. sorszámú jogerős végzéssel kijavított - ítéletével kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felpereseknek személyenként 1.471.649 forintot, annak 2004. november 22-től járó kamatát, valamint 100.000 forint + áfa és 18.000 forint perköltséget. További rendelkezése folytán a le nem rótt kereseti illetékből a felperesek 129.000 forintot kötelesek egyetemlegesen az államnak megtéríteni. Az ítélet indokolása szerint a felperesek törvényes örökösi minőségüket és ezzel a kereset jogalapját megfelelően bizonyították, az elsőfokú bíróság ezért a hagyaték helyébe lépett és a beszámítási kifogással csökkentett ellenérték megfizetésére kötelezte az alperest. A felperesek 2005. november 22-én kézbesített levelükben a hagyaték kiadására szólították fel az alperest, ami azonban eredménytelen maradt. Ezért a Ptk. 301. § (1) bekezdése alapján kötelezte az alperest a kamat megfizetésére, amelynek kezdő időpontját a keresettől eltérően a felperes felszólító levelének átvételétől határozta meg. Pervesztessége folytán a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján köteles továbbá a perköltség megtérítésére is.

Az ítélet ellen az alperes fellebbezett. Fellebbezésében kérte, hogy az ítélőtábla az ítéletet megváltoztatva, kamat és perköltség fizetési kötelezettségét mellőzze. Érvelése szerint az ügyben az ítélet meghozataláig a jogosulti késedelemre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. Az örökhagyó 2006. június 9-én csatolt halotti anyakönyvi kivonatából ugyanis kitűnik, hogy édesapjának neve nem egyezik meg a korábban előadottakkal, és a felperesek az ítélethozatalt megelőző tárgyaláson módosították követelésük jogcímét. A szükséges iratok becsatolása és a jogcím módosítását követően a felperesek öröklési igényét nem vitatta. Korábban a követelést azért nem ismerhette el, mert a felperesek nem igazolták, hogy más törvényes örököse az örökhagyónak nem volt. Erre tekintettel a késedelmi kamat és a perköltség fizetésére való kötelezése alaptalan.

A felperesek fellebbezési ellenkérelmükben az elsőfokú ítélet fellebbezett részének helybenhagyását kérték. Álláspontjuk szerint az alperes jóhiszeműsége - a Ptk. 195. §-ában foglaltakra figyelemmel - nem érinti kamatfizetési kötelezettségét. Annak kezdő időpontját és indokait a keresetmódosításukban pontosan megjelölték, azt a vevő tulajdonjoga bejegyzésének időpontjához igazították. A perköltség vonatkozásában arra hivatkoztak, hogy az alperes a perre okot adott, így az azonnali, vagy a tárgyalás során tett elismerés sem mentesítheti a perköltség megfizetése alól. Az elsőfokú bíróság a módosított kereseti követelés nagyságára tekintettel a perköltséget helyesen állapította meg.

A Fővárosi Ítéltábla a fellebbezést a Pp. 256/A. § (1) bekezdésének b) pontja alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

A fellebbezés részben alapos.

Az elsőfokú bíróság a keresettel szemben előterjesztett érdemi védekezés alapján helyesen állapította meg az alperes pervesztességét és helytállóan kötelezte őt a perköltség megfizetésére, kamatfizetésre vonatkozó rendelkezése azonban nem megalapozott.

A felperesek, mint az örökhagyó törvényes örökösei - függetlenül attól, hogy nem tudtak az örökhagyó haláláról -, a Ptk. 673. § (2) bekezdése értelmében a hagyatékot megszerezték. Mivel a hagyatéki eljárásban törvényes örökösi minőségük nem volt ismert, a közjegyző a hagyatékot a Ptk. 599. § (3) bekezdése alapján az alperesnek adta át, aki ezáltal a felperesek rovására - jóhiszeműen -, jogalap nélkül gazdagodott. A Ptk. 361. § (1) bekezdése szerint, aki másnak rovására jogalap nélkül jut vagyoni előnyhöz, köteles ezt az előnyt visszatéríteni. A jogalap nélküli gazdagodásra vonatkozó szabályok a követelés esedékességére és annak teljesítésére vonatkozóan külön rendelkezést nem tartalmaznak. A felek között e követelés alapjául szolgáló polgári jogi jogviszony a jogalap nélküli gazdagodással jön létre, ezáltal a jogosult követelése is a gazdagodás időpontjától válik esedékessé. Az ítéltábla megítélése szerint a követelés és annak teljesítésének esedékessége bizonyos esetekben külön válik. A jogosult szempontjából az esedékessé válás azt jelenti, hogy a kötelezettel szemben megnyílik a joga a jogviszony tárgyát képező szolgáltatás követelésére, illetve abból eredő jogai érvényesítésére. Önmagában azonban pusztán e jog fennállása szükségszerűen még nem eredményezi a másik fél teljesítési kötelezettségét.

Pénztartozás esetén - ha jogszabály eltérően nem rendelkezik, vagy a felek másként nem állapodnak meg -, a Ptk. 301. § (1) bekezdése szerint a kötelezett a késedelembe esése időpontjától kezdve kötelezhető késedelmi kamat megfizetésére. A kötelezett késedelmére vonatkozóan a Ptk. 298. §-a tartalmaz rendelkezést, mely szerint a kötelezett késedelembe esik, ha a szerződésben megállapított, vagy a szolgáltatás rendeltetéséből kétségtelenül megállapítható teljesítési idő eredménytelenül telt el, más esetekben, ha kötelezettségét a jogosult felszólítására nem teljesíti. Mivel a jogalap nélküli gazdagodás nem szerződéses jogviszony, a kötelezett teljesítésének kötelezettségére értelemszerűen csak a Ptk. 298. § b) pontja lehet az irányadó, amelynek értelmében a teljesítés a jogosult felszólítására válik esedékessé. Ezzel egyező álláspontot foglalt el a Legfelsőbb Bíróság a BH 2000. 408. számú jogesetben, mely szerint a jogalap nélküli gazdagodásra alapított igény mindaddig nem válik esedékessé, amíg azt a jogosult a kötelezettől vissza nem követeli, ezáltal a kötelezett késedelmi kamat megfizetésére az igény érvényesítésétől kötelezhető.

Mindezekén túlmenően a késedelmi kamat átalány kártérítés, arra az időszakra, amikor a kötelezett a jogosult pénzét ingyenes használta, ezáltal annak

hasznosításától jogalap nélkül el volt zárva. A Ptk. 363. § (1) bekezdése szerint alkalmazandó Ptk. 195. § (2) bekezdése szerint a jóhiszemű birtokos az addig terjedő időre, amíg a birtokot tőle a bíróság előtt vissza nem követelik, a hasznokért és a károkért nem felelős. Erre tekintettel e rendelkezés is kizárja a kötelezett kamatfizetési kötelezettségét addig, amíg vele szemben a jogviszonyból eredő követelést a bíróság előtt nem érvényesítik.

A kifejtettek alapján a felperes kamatkövetelési igénye a bíróság előtti érvényesítés időpontjáig alaptalan. Az ezt követő időszakra vonatkozóan megalapozott az alperes hivatkozása a jogosult késedelmére, ami a Ptk. 303. § (3) bekezdése értelmében a kötelezett egyidejű késedelmét kizárja. A Ptk. 302. § b) pontja szerint a jogosult késedelembe esik, ha elmulasztja azokat az intézkedéseket, vagy nyilatkozatokat, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a kötelezett megfelelően teljesíteni tudjon. A felperesek az eljárás során arra hivatkoztak, hogy az alperest 2005. november 22-én felszólították a teljesítésre és levelükhöz az örökös minőségüket bizonyító hivatalos iratokat is csatolták, amelynek tényét az alperes vitatta. Ezzel összefüggésben kiemeli az ítélet, hogy a szerződésen kívüli jogviszonyokra is irányadó Ptk. 277. § (2) és (3) bekezdései értelmében a kötelezettnek a teljesítés érdekében úgy kell eljárnia, ahogy az, az adott helyzetben általában elvárható, a jogosultnak pedig ugyanilyen módon elő kell segítenie a teljesítést, valamint a felek a szerződés teljesítését érintő minden lényeges körülményről kötelesek egymást tájékoztatni. Az ítélet megítélése szerint az adott jogviszony sajátosságát tekintve alapvetően elvárható, hogy az igényt érvényesítő fél a követelésre való jogosultságát - a perbeli esetben a követelés alapjául szolgáló örökös minőségét -, az eljárás megindításával egyidejűleg kétséget kizáróan igazolja. Az alperes ugyanis csak ennek alapján győződhet meg arról, hogy ténylegesen az adott személy-e az, akinek rovására jogalap nélkül gazdagodott, és akivel szemben megtérítési kötelezettsége fennáll.

A perbeli esetben a felperesek a teljesítéshez szükséges adatszolgáltatási kötelezettségüknek maradéktalanul nem tettek eleget, ezáltal jogosultként késedelembe estek. A keresetlevélhez csatolt családfa alapján az örökhagyó apjának neve S.I., ezzel szemben az eredetben csatolt halotti anyakönyvi kivonat szerint az örökhagyó apja S.F. Ezzel összefüggésben a felperesek arra hivatkoztak, hogy a halotti anyakönyvi kivonaton az örökhagyó apai keresztnévét elírták, ami kijavításra került. Ennek igazolására fénymásolatban csatoltak egy újabb - eltérő formátumú - halotti anyakönyvi kivonatot, amelyen a korábban kiadott kivonat kijavítására utaló jelzés nélkül, az örökhagyó apjaként S.I. került megjelölésre. A két okirat tartalmi eltérése ellenére az alperes az utolsó tárgyaláson a felperesek törvényes örökös minőségét elismerte. Mindezekre tekintettel az elsőfokú ítélet meghozataláig az alperes késedelmét a felperesek késedelme kizárta.

A kifejtettekre tekintettel csupán megjegyzi az ítélet, hogy az elsőfokú ítéletnek a kamatfizetés kezdő időpontjára vonatkozó kijavított rendelkezése ellentétben áll az indokolásban foglaltakkal. Az ítélet indokolása szerint a kamatfizetés kezdő időpontja a felperesek teljesítésre felhívó levelének alperesi átvételi napja. A

tényállás szerint a felszólító levelet az alperes 2005. november 22-én vette át, ezzel ellentétben az ítélet rendelkező részében a kamatfizetés kezdő időpontja egy évvel korábbi nap.

A Pp. perköltség viselésére vonatkozó szabályai nem teszik lehetővé az alperes perköltség fizetési kötelezettség alóli mentesítését. A fellebbezésben foglaltakra figyelemmel kiemeli az ítélet tábla, hogy az alperes a perköltség viselésére akkor nem kötelezhető, ha a perre okot nem adott és a követelést az első tárgyaláson azonnal elismeri (Pp. 80. § (1) bekezdése), ennek feltételei azonban nem teljesültek. Mindezek mellett a bíróság a Pp. 81. § (1) bekezdése szerint csak akkor rendelkezhet úgy, hogy mindegyik fél viseli saját költségét, ha a pernyertesség-pervesztesség aránya közt nincs számottevő különbség. A perbeli esetben az elsőfokú bíróság a per fő tárgya tekintetében a módosított keresetnek megfelelően marasztalta az alperest, ezáltal a perköltség viseléséről a Pp. 78. § (1) bekezdésére hivatkozással helytállóan rendelkezett.

A kifejtettek alapján az ítélet tábla az elsőfokú bíróság ítélet fellebbezett rendelkezéseit a Pp. 253. § (2) bekezdése szerint részben megváltoztatta, a kereset kamatfizetésre vonatkozó részét elutasította, egyéb helytálló rendelkezését helyben hagyta. Mivel a másodfokú eljárásban a felek pernyertessége-pervesztessége aránya között nincsen számottevő különbség, ezért a másodfokú eljárásban felmerült perköltségüket a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján maguk viselik. Az alperes illetékmentességére tekintettel a le nem rótt - az Itv. 39. § (3) bekezdés c) pontja és 46. § (1) bekezdése alapján meghatározott - fellebbezési illetéket a 6/1986. (VI.26.) IM. rendelet 14. §-a alapján az állam viseli.

Budapest, 2007. október 4.

Fermanné dr. Polák Zita s.k.,
a tanács elnöke

. Hegedűs Mária s.k.,
előadó bíró

Dr. Puskás Péter s.k.
bíró

A kiadmány hitelül: